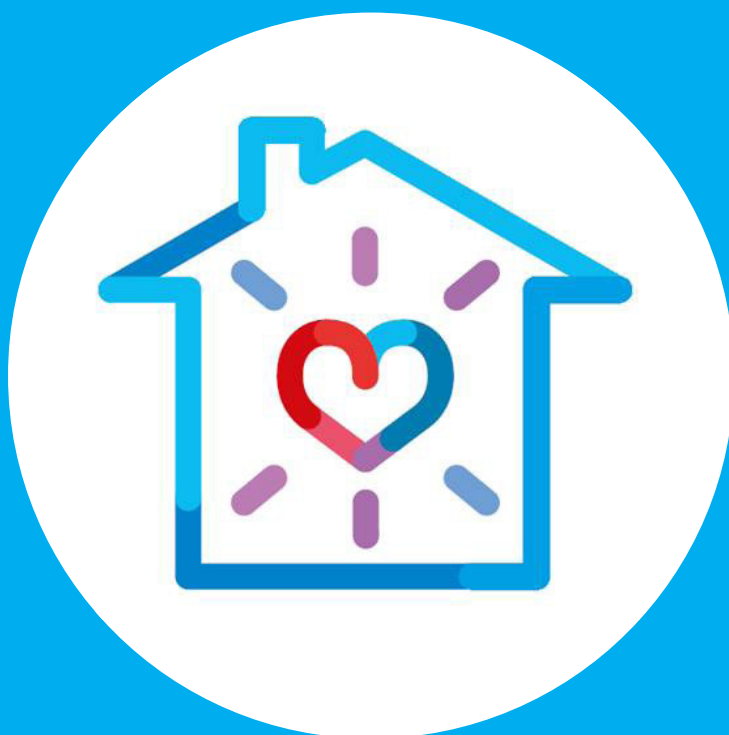

Geweld hoort nergens thuis

Eerste voortgangsrapportage

Een nationaal meerjarenprogramma in opdracht van de ministeries van VWS en JenV en de VNG

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Actielijnen en bouwstenen	3
1.3	Fasering	4
1.4	Volgen van de voortgang	5
2	Fase 0: Inrichten noodzakelijke rand-voorwaarden programma	6
2.1	Uitgangspunten aanpak in de regio's	6
2.2	Regiovorming	6
2.3	Regionale projectleiders	6
2.4	Startfoto	7
2.5	Leerkringen	7
2.6	Projectenaanpak	7
3	Hoofdlijnen stand van zaken regionale aanpak	8
3.1	Inrichting regionale aanpak	8
3.2	Actielijn 1: Eerder en beter in beeld	8
3.3	Actielijn 2: Stoppen en duurzaam oplossen	9
3.4	Actielijn 3: Aandacht voor specifieke groepen	9
3.5	Leerkringen en projectenaanpak	9
4	Fase 1: Concretiseren acties	11
5	Fase 2: Uitvoering acties	15
5.1	Bespreekbaar maken	15
5.2	Zorgen dat professionals met de meldcode werken	15
5.3	Versterken Veilig Thuis	16
5.4	Verbeteren feitenonderzoek	17
5.5	Plegers strenger aanpakken	17
5.6	Slachtoffers van loverboys en mensenhandel	18
5.7	Kinderen in kwetsbare opvoedingssituaties	18
5.8	Slachtoffers ouderenmishandeling	19
5.9	Vooruitblik tot medio 2019	19
6	'Inzicht als basis voor handelen'	20
	Bijlage 1 Programma inrichting	21
	Bijlage 2 Regio-indeling	22
	Bijlage 3 Inventarisatie regio's	24
	Bijlage 4 Fasering acties programmaplan	25

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Eind april 2018 is door de ministeries van Justitie en Veiligheid (JenV) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) het meerjarenprogramma 'Geweld hoort nergens thuis' gepresenteerd.¹ Het programma kent een doorlooptijd tot en met 2021. Ambitie is huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen, de schade van geweld te beperken en de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie, duurzaam te doorbreken.

De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling raakt meerdere niveaus tegelijk en oplossingen liggen niet in het bereik van één overheidslaag. Het programma zal als een olievlek zijn werk doen: voortbouwend op bestaande regionale en landelijke afspraken, gebruikmakend van nieuwe inzichten. Dit alles om te bereiken dat steeds meer slachtoffers de juiste hulp en ondersteuning snel krijgen, dat de ingezette interventies leiden tot het stoppen en duurzaam oplossen van geweld en dat de gezamenlijke norm wordt uitgedragen: geweld hoort nergens thuis.

1.2 Actielijnen en bouwstenen

Het programma is opgebouwd langs drie actielijnen. Elke actielijn is opgebouwd uit een aantal elementen ('bouwstenen'), waarmee knelpunten en belemmeringen in de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld worden weggenomen.

1 Eerder en beter in beeld

Door het geweld eerder en beter in beeld te hebben, kan de duur van het geweld worden verkort en kan erger worden voorkomen. Door het geweld beter in beeld te hebben, weten we beter hoe het slachtoffer en diens omgeving het beste kan worden geholpen.

2 Stoppen en duurzaam oplossen

Het geweld wordt zo snel mogelijk gestopt. Samenwerkende hulpverleners bieden samenhangende hulp, gericht op duurzaam herstel van veiligheid. Plegers worden passend aangepakt. Voor het hele gezins-systeem wordt steun of hulp georganiseerd die bijdraagt aan herstel en veerkracht. Alle gezinsleden en hun sociale netwerk zijn betrokken (systeemgericht) in een optimaal samenspel met zorg- en justitieorganisaties.

3 Specifieke groepen

Voor een aantal specifieke doelgroepen met specifieke problemen is extra aandacht nodig. Het gaat dan om slachtoffers van huiselijk geweld, van loverboys en mensenhandel, van eerdergerelateerd geweld/schadelijke traditionele gebruiken en van ouderenmishandeling. Ook gaat het om kinderen in kwetsbare opvoedingssituaties en kinderen die te maken krijgen met complexe scheidingen.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/documenten/beleidsnota-s/2018/04/25/geweld-hoort-nergens-thuis-aanpak-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling>

Eerder en beter in beeld

Bespreekbaar maken

Werkgevers alerter maken

Zorgen dat professionals met de meldcode werken

Veilig Thuis versterken

Verbeteren feiten-onderzoek

Lokale teams versterken

Forensisch medische expertise versterken

Stoppen en duurzaam oplossen

Multidisciplinair en systeemgericht samenwerken

Traumascreeening en passende hulp

Plegeraangepak

Scholen sneller informeren

Opvang en passende ondersteuning voor slachtoffers verbeteren

Specifieke groepen

Slachtoffers seksueel geweld

Slachtoffers loverboys en mensenhandel

Slachtoffers eengerelateerd geweld en huwelijksdwang

Kinderen in kwetsbare opvoedingssituaties

Complexe scheidingen

Slachtoffers ouderenmishandeling

De doelen uit het programma zijn niet vrijblijvend: in elke regio moeten de inhoudelijke ambities worden gerealiseerd. Wel kan de vorm van de aanpak per regio verschillen. Wanneer de voortgang achterblijft ten aanzien van de ambities, komt het programma in actie door inzicht te bieden en de stagnatie te bespreken in het daarvoor geschikte gremium (onder andere gemeente, regio, organisatie). Indien nodig schaal het programma op naar de stuurgroep en/of het opdrachtgeversoverleg. Ook zal de bestuurlijke governance waar nodig benut worden.

1.3 Fasering

Het programma Geweld hoort nergens thuis kent de volgende fasering om invulling te geven aan de stadia van richten, inrichten en verrichten.

	2018	2019	2020	2021
Start programma				
Fase 0: inrichten randvoorwaarden				
Fase 1: concretiseren acties				
Fase 2: uitvoeren acties				
Fase 3: afronding en overdracht				

Met het programmaplan is invulling gegeven aan het ‘richten’. Met fases 0 en 1 wordt invulling gegeven aan het ‘inrichten’. In fase 2 en 3 wordt invulling gegeven aan het ‘verrichten’. Hieronder worden deze fases nader toegelicht.

Fase 0: Inrichtingen noodzakelijke randvoorwaarden (april 2018 – oktober 2018)

In de eerste maanden van het programma is gefocust op het creëren van de noodzakelijke randvoorwaarden om daadwerkelijk het verschil te kunnen maken, zoals het inrichten van het programmateam, het vormgeven van de aanpak in de regio's, het faciliteren van leerkringen en het inrichten van een kern-team en de stuurgroep. In hoofdstuk 2 van deze voortgangsrapportage wordt hier nader op ingegaan.

Fase 1: Concretiseren acties (september 2018 – mei 2019)

Waar nodig worden de ruim 100 acties uit het programmaplan uitgewerkt in plannen van aanpak. Dit wordt gedaan door de ministeries van VWS en JenV en de VNG voor die maatregelen waar zij zelf de verantwoordelijkheid voor dragen. Voor die maatregelen waar het programmateam voor aan de lat staat, gebeurt dit samen met de voor het specifieke onderwerp relevante partners. Uitgangspunt is dat in de concretisering duidelijk wordt gemaakt hoe de betrokken partijen en het programma gedurende de looptijd van het programma met elkaar vaststellen aan welke eisen het gewenste eindresultaat moet voldoen en welke stappen daarvoor nodig zijn. In de concretisering is een prioritering aangebracht. Zo is met voorrang gestart met de concretisering van de pilots 'multidisciplinaire centra onder één dak', het versterken van forensisch medische expertise en de beschikbaarheid van traumascreening. In hoofdstuk 3 wordt hier nader op ingegaan.

Fase 2: Uitvoering acties (oktober 2018 – eind programma)

Op basis van de concretisering wordt uitvoering gegeven aan de acties. Een aantal acties bevinden zich al in deze fase, zoals het meerjarenuitvoeringsprogramma Veilig Thuis, de implementatie van de verbeterde meldcode en de landelijke publiekscampagne. In hoofdstuk 4 wordt hier nader op ingegaan.

Fase 3: Afronding en overdracht (januari 2021 – eind programma)

In deze fase ziet het programmateam erop toe dat de bereikte resultaten duurzaam worden geborgd. Het is nog te vroeg om in deze voortgangsrapportage hier op in te gaan.

1.4 Volgen van de voortgang

De minister van VWS, de minister voor Rechtsbescherming en de algemeen directeur van de VNG ontvangen als opdrachtgevers elk half jaar een voortgangsrapportage. Deze bevat zowel de inspanningen van het programmateam Geweld hoort nergens thuis als de inspanningen van de ministeries van VWS, JenV en de VNG op de maatregelen zoals opgenomen in het programma Geweld hoort nergens thuis. De voortgangsrapportages bieden ook een beeld van de stand van zaken van de regionale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. In de voorliggende voortgangsrapportage wordt de stand van zaken van het programma inzichtelijk gemaakt: wat is er sinds de bekendmaking van het programma gebeurd? Op basis hiervan wordt de focus bepaald voor het komende half jaar: op welke bouwstenen is inzet in deze fase cruciaal?

2 Fase 0: Inrichten noodzakelijke randvoorwaarden programma

Dit hoofdstuk beschrijft de activiteiten die randvoorwaardelijk zijn voor een succesvolle uitvoering van het programma (fase 0). Naast het inrichten van de stuurgroep, het kernteam, de betrokkenheid van ervaringsdeskundigen en het programmateam (zie bijlage 1), waren deze activiteiten met name gericht op het inrichten van de regionale aanpak. Deze activiteiten hebben met name plaats gevonden in de periode april – oktober 2018. Fase 0 is inmiddels afgerond.

2.1 Uitgangspunten aanpak in de regio's

Het uitgangspunt van het programma is dat de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de lokale praktijk tot stand moet komen, zo dicht mogelijk bij de betrokkenen: slachtoffer(s), pleger(s) en hun sociale netwerk. De aanpak krijgt vorm in de samenwerking tussen gemeenten, uitvoeringsorganisaties en hun professionals in de regio, voortbouwend op bestaande landelijke en regionale afspraken. Bij deze partners ligt de sleutel om echt verschil te maken. De inhoudelijke ambities uit het programma-plan Geweld hoort nergens thuis en 'dat wat werkt' moeten op regionale schaal worden georganiseerd en duurzaam worden geborgd. Dit is immers de schaal waarop deze partijen samenwerken en hun krachten kunnen bundelen. Om de ambities te realiseren hebben VNG, VWS en JenV afgesproken dat gemeenten lokaal/regionaal een sluitende aanpak inrichten om deze vormen van geweld te voorkomen of duurzaam te stoppen. Dit heeft ook een plek gekregen in het Interbestuurlijk Programma (IBP). Hoewel de vorm van de aanpak per regio kan en zal verschillen, zijn de doelen helder en niet vrijblijvend: in elke regio moeten de inhoudelijke ambities uit het programma worden gerealiseerd.

2.2 Regiovorming

De schaal waarop door gemeenten en andere partners die betrokken zijn bij de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld wordt samengewerkt, is niet eenduidig voor heel Nederland te definiëren. Nederland kent 26 Veilig Thuis-regio's. De vrouwenopvang wordt vanuit 35 centrumgemeenten vormgegeven. Het is aan de gemeenten en partners overgelaten om een keuze te maken op welke schaal de samenwerking in het kader van het programma Geweld hoort nergens thuis werd ingericht. Voorwaarde was dat er sprake is van een landelijk dekkend netwerk van regionale plannen van aanpak.

De gemeenten hebben in totaal 30 regio's geformeerd. Over het algemeen is gekozen voor de schaal van de Veilig Thuis-regio (in 23 regio's). In zeven regio's is de schaal van de centrumgemeente vrouwenopvang leidend geweest. In bijlage 2 is een overzicht van de regio's opgenomen. Het programmateam heeft elke regio minimaal één keer bezocht.

2.3 Regionale projectleiders

De VNG, het ministerie van VWS en het ministerie van JenV hebben afgesproken dat in elke regio een regionale projectleider wordt aangesteld om uitvoering te geven aan de regionale aanpak. Hiertoe zijn middelen beschikbaar gesteld. De projectleider werkt voor gemeenten in de regio, maar heeft ook de opdracht de regionale samenwerking tussen gemeenten en andere partners te ondersteunen en te verbeteren. Dit betekent dat de projectleider, ondanks dat deze wordt aangesteld door de centrumgemeente, een onafhankelijke rol moet vervullen voor alle betrokken partijen.

Inmiddels is in de helft van de 30 regio's een regionaal projectleider aangesteld. In de overige vijftien regio's volgen deze naar verwachting nog dit jaar.

2.4 Startfoto

De regionaal projectleiders worden periodiek verzocht om het landelijk programmteam te informeren over de stand van zaken van de regionale aanpak. In de tweede helft van 2018 zijn deze vragenlijsten voor het eerst uitgezet. De resultaten van deze eerste inventarisatie door de regio's, worden in bijlage 3 op geaggregeerd niveau weergegeven. In hoofdstuk 3 zijn een analyse en belangrijkste conclusies opgenomen. Dit deel van de rapportage is aan de leden van het wethoudersoverleg 'Centrumgemeenten Vrouwenopvang' voorgelegd. De opbrengsten geven richting aan de benodigde ondersteuning vanuit en prioritering door het programmteam en de opdrachtgevers. Ook houdt het programmteam hiermee een vinger aan de pols en heeft ze zicht op de voortgang of juist het gebrek daaraan.

De vragenlijsten zijn door de regionaal projectleiders ingevuld. Waar de regionaal projectleiders nog niet actief waren, is dit gedaan door een door de regio aangewezen vertegenwoordiger op ambtelijk niveau. Alle regio's hebben de vragenlijst ingevuld en geretourneerd. Een deel van de respondenten heeft aangegeven dat het niet altijd is gelukt om in de beantwoording een compleet beeld van de hele regio te schetsen, deels omdat de betreffende functionaris recent is aangesteld, deels omdat de benodigde tijd ontbrak om met alle gemeenten in de regio af te stemmen. Het programmteam gaat ervan uit dat dit bij de volgende voortgangsrapportages wel het geval is, en zal dit waar nodig faciliteren. Gedurende de looptijd van het programma worden de eisen waaraan de gewenste eindresultaten moeten voldoen, door de betrokken partijen nader geconcretiseerd. Dit kan van invloed zijn op de manier waarop regio's de stand van zaken in hun regio beoordelen.

2.5 Leerkringen

De regionale projectleiders hebben een belangrijke rol in het bijdragen aan het gezamenlijk leren en ontwikkelen. Zowel in de regio zelf, als regio-overstijgend en op landelijk niveau. Het programmteam faciliteert dit door het organiseren van regio-overstijgende leerkringen en een aantal landelijke themasessies per jaar. De 30 regio's zijn, rekeninghoudend met de grenzen van politie-eenheden en OM arrondissementen, ingedeeld in zes leerkringen. Jaarlijks worden vier rondes van leerkringbijeenkomsten georganiseerd. De eerste ronde van leerkringbijeenkomsten heeft in de maand oktober plaatsgevonden. Deze bijeenkomsten stonden in het teken van kennismaken, inrichten randvoorwaarden en startfoto. Tijdens deze bijeenkomsten hebben regio's aangegeven welke acties in het programma op landelijk niveau met voorrang moeten worden uitgewerkt (zie ook hoofdstuk 3) en welke knelpunten als het meest prangend worden ervaren. De tweede ronde vindt plaats in december.

2.6 Projectenaanpak

Met het inrichten van een projectenaanpak per 1 januari 2019 faciliteert het programma regio's, gemeenten en uitvoeringspartners om 'van papier naar praktijk' en 'van denken naar doen' te gaan. Op lokaal en/of regionaal niveau komen initiatiefnemers uit de regio tot projecten waarmee een impuls wordt gegeven aan een duurzame verbetering van de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld. Van belang is dat deze projecten toekomstbestendig zijn en ook na afloop van het programma zelfstandig kunnen voortbestaan. Het programmteam ondersteunt de uitvoering van de projecten, en kan onder andere meedenken over de opzet van projectvoorstellen en het leggen van verbindingen tussen partijen. Het programmteam bewaakt het overzicht en draagt er zorg voor dat projecten elkaar versterken en van elkaar leren.

De drie actielijnen en bijbehorende bouwstenen van het programma vormen de leidraad voor de inrichting van de ondersteuning door het programma. Per half jaar wordt aan een selectie hiervan de focus gegeven. Het kernteam en de leerkringen hebben hier een belangrijke stem in. De focus voor de eerste helft van 2019 wordt in december 2018 in het kernteam en de leerkringen besproken.

3 Hoofdpijnen stand van zaken regionale aanpak

In bijlage 3 is de startfoto opgenomen die is gemaakt op basis van de vragenlijsten die door de regionale projectleiders zijn ingevuld. In dit hoofdstuk wordt per actielijn ingegaan op de hoofdpijnen van deze startfoto.

3.1 Inrichting regionale aanpak

Het is van belang dat de integrale aansturing van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling is belegd. Uit de startfoto komt naar voren dat dit in slechts een beperkt aantal regio's momenteel het geval is. Over het algemeen wordt in verschillende bestuurlijke netwerken gestuurd op onderdelen van de aanpak, zoals Veilig Thuis, vrouwenopvang en/of jeugdhulp. In de door regio's genoemde regionale bestuurlijke netwerken zijn de gemeentelijke en justitiële partners sterk vertegenwoordigd. Dit geldt in mindere mate voor zorgpartners en onderwijsinstellingen. Het stoppen en duurzaam oplossen van kindermishandeling en huiselijk geweld vraagt niet alleen om samenwerking op het niveau van professionals, maar ook om een bestuurlijk netwerk dat gezamenlijk randvoorwaarden creëert waarin de professionele samenwerking tot stand kan komen, prioriteiten stelt en knelpunten en dilemma's in de samenwerking adresseert.

Uit de startfoto komt naar voren dat (nog) niet alle inhoudelijke ambities (speerpunten) uit het programma Geweld hoort nergens thuis een plek hebben gekregen in de verschillende regiovisies.

Naar aanleiding van de bevindingen uit de startfoto doet het programmateam het komende half jaar het volgende:

- In onder andere gesprekken met de regionaal projectleiders en de volgende inventarisatie in de regio's nader ingaan op het belang van het expliciet beleggen van de verantwoordelijkheid voor de integrale aansturing van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- In de regio's bespreken welke keuzes ten grondslag liggen aan de samenstelling van de bestuurlijke netwerken en het belang onderstrepen van het verbinden van de zorg- en de justitiële partners.
- Het samen met de regio's bekijken hoe de speerpunten uit het programma Geweld hoort nergens thuis een plek kunnen krijgen in de eigen regionale aanpak. De regio's die momenteel nog niet over een actuele regiovisie / regionaal plan van aanpak beschikken en/of deze nog niet hebben uitgewerkt in een uitvoeringsplan, worden gestimuleerd en waar nodig geholpen om dit in de eerste helft van 2019 gereed te hebben.

3.2 Actielijn 1: Eerder en beter in beeld

Uit de startfoto komt naar voren dat de bekendheid van de werkwijze van Veilig Thuis bij een aantal partners verbetering behoeft. Dit geldt met name voor scholen, huisartsen en kinderopvangorganisaties. Daarnaast geven regio's aan dat er ruimte voor verbetering is waar het de samenwerking tussen Veilig Thuis en de lokale teams betreft. De mogelijkheden voor verbetering die regio's zien, lopen uiteen van het investeren in wederzijds begrip en het spreken in dezelfde taal tot deskundigheidsbevordering bij lokale teams, en van het expliciet maken van verwachtingen, verantwoordelijkheden en (on)mogelijkheden tot het wegwerken van wachtlijsten.

Op basis van bovenstaande doet het programmateam het komende half jaar het volgende:

- Het stimuleren en waar nodig ondersteunen van de regio's, Veilig Thuis-organisaties en de Beweging tegen kindermishandeling om met onder andere scholen, huisartsen en kinderopvang in gesprek te gaan over het bespreekbaar maken van huiselijk geweld en kindermishandeling, en elkaars rollen en verantwoordelijkheden hierbij.
- Het stimuleren dat de Veilig Thuis-organisaties in de eigen regio's sessies organiseren met vertegenwoordigers van de lokale teams. Waar nodig ondersteunt het programmateam hierbij. Het programmateam neemt de genoemde verbetermogelijkheden hierin mee.
- Het betrekken van de door de regio's genoemde verbetermogelijkheden in de samenwerking tussen lokale teams en Veilig Thuis, en de bevindingen ten aanzien van de werkwijze van lokale teams bij het ontwikkelen van de criteria waaraan lokale teams minimaal moeten voldoen (zie ook hoofdstuk 3).

3.3 Actielijn 2: Stoppen en duurzaam oplossen

Uit de startfoto komt naar voren dat met name het inrichten van de multidisciplinaire en systeemgerichte samenwerking zowel in de reguliere als complexe casuïstiek aandacht behoeft. Er lijkt geen sprake te zijn van een eenduidig beeld van wat er nodig is om tot deze samenwerking te komen en hoe de visie 'eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risicogestuurde zorg' concreet daarin een plek kan krijgen. Dit is een cruciaal element in het effectiever maken van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Daarom ondersteunt het programmateam de regio's bij het scherp krijgen, ontwikkelen en vormgeven van de multidisciplinaire en systeemgerichte samenwerking. Voor complexe casuïstiek wordt deze aanpak MDA++ genoemd.

3.4 Actielijn 3: Aandacht voor specifieke groepen

De inspanningen die regio's plegen binnen actielijnen 1 en 2 vormen een fundament voor de aanpak voor de in het programma genoemde specifieke groepen. Het is daarnaast van belang dat deze specifieke groepen een plek krijgen in de regiovisies / regionale plannen van aanpak. Uit de inventarisatie komt naar voren dat dit nu nog niet altijd het geval is.

Het programmateam stimuleert de regio's om de aanpak voor deze specifieke doelgroepen op te nemen in de regionale aanpak.

3.5 Leerkringen en projectenaanpak

De uitwerking van de acties, de agendering in leerkringen en de projectenaanpak zijn nauw verbonden. Deelnemers aan de leerkringen kunnen aangeven wat volgens hen met voorrang uitwerking behoeft, en de uitwerking van de acties uit het programma krijgt onder andere vorm in de leerkringen. De projecten-aanpak kent eveneens een relatie met de leerkringen: de deelnemers denken mee over de invulling van de halfjaarlijkse focus, en bespreken hoe de opbrengsten van de projecten een bijdrage leveren aan het versterken van hun eigen regionale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Op basis van de voortgangsrapportage, inclusief de startfoto van de regio's, worden in de komende rondes van leerkringbijeenkomsten in ieder geval de volgende onderwerpen geagendeerd:

- Het inrichten van de regionale aanpak, inclusief de inrichting en samenstelling van een regionaal bestuurlijk en inhoudelijk netwerk ten behoeve van integrale sturing op en uitvoering van de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld; en het opstellen/actualiseren van een regio-visie/regionaal plan van aanpak in verbinding met de speerpunten van het programma.
- (Door)ontwikkeling en duiding van MDA++ en/of aanpak structurele onveiligheid.
- Versterken van het lokale veld en verbeteren samenwerking van lokale teams, onderwijsinstellingen en huisartsen met Veilig Thuis.
- De regionale uitwerking van de ontwikkelagenda tussen Veilig Thuis, de politie, het OM, de RvdK en 3RO.
- Informatie over en verdieping van de aanpak voor specifieke doelgroepen, zoals kinderen in complexe scheidingen en slachtoffers van mensenhandel.
- Mogelijkheden voor gemeenten en regio's om te sturen op het gebruik van de meldcode en de beschikbaarheid/inzet van aandachtsfunctionarissen.

4 Fase 1: Concretiseren acties

Het programmaplan Geweld hoort nergens thuis bevat een groot aantal acties op de drie verschillende actielijnen. Een aantal van deze acties bouwt voort op reeds ingezette initiatieven, zoals het meerjaren-uitvoeringsprogramma Veilig Thuis, de aanpak van ouderenmishandeling en het Actieplan verbeteren feitenonderzoek. In fase 1 worden de resterende acties geconcretiseerd. Dit wordt gedaan samen met de voor het specifieke onderwerp relevante partners en in afstemming met aanverwante landelijke programma's.

Door de opdrachtgevers en de stuurgroep is een prioritering voor de uitwerking van de acties tot en met eind 2018 vastgesteld. Hieronder zijn deze opgenomen. In bijlage 4 is voor alle acties uit het programma-plan opgenomen in welke fase deze zich bevinden.

Multidisciplinair en systeemgericht samenwerken

De bij het programma betrokken partijen hebben met elkaar afgesproken dat overal multidisciplinair en systeemgericht moet worden gewerkt. Dit volgens de visie dat eerst samen wordt gewerkt voor veiligheid, en vervolgens samen wordt gewerkt om de oorzaken die ten grondslag liggen aan de onveiligheid aan te pakken middels risicogestuurde en herstelgerichte zorg. De doelstelling is dat elke regio een eigen aanpak heeft waarbinnen het multidisciplinaire en systeemgerichte samenwerken wordt opgepakt.

Voor gezinnen die op meerdere leefdomeneinen problemen ervaren, die ook nog eens onderling samenhangen en van generatie op generatie kunnen overgaan is nog een aanvullende aanpak nodig. De complexiteit, de ernst en de hardnekkigheid van deze problematiek vraagt om specifieke kennis, passende werkwijzen, een geïntegreerde aanpak en het nemen van gezamenlijke verantwoordelijkheid. Deze aanpak wordt aangeduid als 'Multidisciplinaire Aanpak ++ (MDA++)', een aanpak waarbij de verschillende sectoren, specialisten, het lokaal team en het gezin met haar sociale netwerk samenwerken.²

MDA++ staat voor een multidisciplinaire aanpak voor gezinnen, die op meerdere leefdomeneinen problemen ervaren, die onderling samenhangen en van generatie op generatie overgaan. Het voorziet in een bundeling van psychosociale, medische, forensische en justitiële expertise in de aanpak van kindermishandeling, huiselijk en seksueel geweld. In deze aanpak werken deze experts samen met het lokale team en het gezin met haar sociale netwerk.

Uit de startfoto (zie bijlage 3) blijkt dat twintig van de 30 regio's aangeven multidisciplinair en systeemgericht samenwerken als speerpunt in hun regiovisie / regionale plan van aanpak te (gaan) benoemen. Ook blijkt dat er in de regio's geen eenduidig beeld is wat onder de inrichting van MDA++ wordt verstaan.

³ De opvattingen hierover lopen uiteen: van het inrichten van een (fysiek) multidisciplinair centrum tot het voorzien in een ad hoc acuut casusoverleg. Dit komt overeen met de bevindingen uit het onderzoek dat door NJI en Movisie eerder dit jaar is opgeleverd.⁴

Het ondersteunen van de regio's bij het scherp krijgen, ontwikkelen en vormgeven van de MDA++ aanpak heeft de komende zes maanden prioriteit voor het programmateam. Daartoe stelt het programmateam samen met de VNG, Veilig Thuis, justitiepartners en experts een set van criteria op voor de inrichting van MDA++. Doel is dat gemeenten en regio's deze criteria gebruiken bij de inrichting van MDA++.

² Kwaliteitskader MDA++. Een effectieve aanpak van kindermishandeling, huiselijk geweld en seksueel geweld in Nederland (2017). Utrecht: Movisie / NJi, programma Duurzame veiligheid in gezin en relatie; naar een integrale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

³ Idem

⁴ Doen wat nodig is bij kindermishandeling, huiselijk en seksueel geweld. Een onderzoek naar de regionale ontwikkeling van de multidisciplinaire aanpak en de ondersteuningsbehoefte van gemeenten (2018). Utrecht: NJi / Movisie.

De criteria geven richting aan het ‘wat’ en niet het ‘hoe’. Dit is aan de gemeenten en regio’s zelf.

De criteria zijn geworteld in:

- Het kwaliteitskader MDA++
- De visie ‘eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risicogestuurde zorg’
- Het vernieuwde handelingsprotocol van Veilig Thuis (per 1 januari 2019)
- De landelijke samenwerkingsafspraken tussen justitiepartners en Veilig Thuis

Ook is oog voor knelpunten die regio’s nu al ervaren in de implementatie en uitvoering van MDA++, bijvoorbeeld ten aanzien van de bekostiging en beschikbare capaciteit van betrokken partners.

Pilots multidisciplinaire centra onder één dak

In het programmaplan Geweld hoort nergens thuis is aangekondigd dat het programma twee regio’s ondersteunt met een pilot om multidisciplinair en systeemgericht werken onder één dak door te ontwikkelen: Hart van Brabant en Rotterdam-Rijnmond. Het programmateam heeft besloten om daarnaast ook de regio Kennemerland te ondersteunen met de doorontwikkeling van het Multidisciplinair Centrum Kindermishandeling Kennemerland naar een centrum voor kindermishandeling en huiselijk geweld. In deze drie pilots wordt de werkwijze van de MDA++ doorontwikkeld tot een centrum voor huiselijk geweld en kindermishandeling onder één dak. Hiermee wordt het volgende beoogd:

- Eerder stoppen van acuut geweld en structureel ernstig geweld
- Vergroten van veiligheid slachtoffers
- Duurzaam stoppen van geweld
- Vergroten samenwerking (strategisch, tactisch en operationeel) tussen betrokken organisaties

Dit moet ertoe leiden dat betrokkenen een verbetering ervaren van de effectiviteit van de interventie(s). De werkwijzen in de regio’s Friesland en West-Brabant, waar niet onder één dak wordt samengewerkt, worden als referentie gebruikt. Voor het einde van dit jaar hebben deze vijf regio’s hun projectvoorstellen opgesteld. Voorwaarde hierbij is dat elk voorstel voldoende bestuurlijk draagvlak heeft onder gemeenten en betrokken organisaties. De start van de pilots is voorzien voor het eerste kwartaal van 2019. De pilots en de referentiewerkwijzen worden gemonitord, zodat leer- en knelpunten al gedurende de pilot gedeeld en opgepakt kunnen worden.

Versterken forensisch medische expertise

Forensisch medische expertise ten behoeve van forensisch medisch onderzoek speelt een belangrijke rol bij het signaleren, duiden en aanpakken van huiselijk geweld en kindermishandeling. Letsel moet goed kunnen worden vastgelegd en geduid; is er een medische oorzaak, of is er een niet-medische of verwijtbare oorzaak, en past wat gezien is bijvoorbeeld bij huiselijk geweld of kindermishandeling? Zonder deze duiding is geen goede rapportage mogelijk. Een goede rapportage heeft tot doel om te dienen als bewijs in een strafzaak of voor een beschermingsonderzoek. Voor het onderzoeken en duiden van letsel en het rapporteren hierover is zowel medische als forensische expertise nodig. Het doel moet altijd zijn dat het kind de nodige medische zorg kan worden geboden, dat een onderzoek maar één keer hoeft plaats te vinden om het slachtoffer zo min mogelijk te belasten, dat het onderzoek snel plaatsvindt en dat sporen niet worden gemist. In de handreiking ‘Samenwerken bij strafbare kindermishandeling’ zijn afspraken vastgelegd over welke instantie en/of functionaris wanneer aan zet is.

Om ervoor te zorgen dat forensisch medische expertise voor kinderen (FMEK) altijd in lokale netwerken beschikbaar is, heeft de minister van VWS aan GGD GHOR Nederland gevraagd om deze expertise regionaal te borgen. GGD GHOR Nederland gaat dit organiseren in tien regio’s, aansluitend bij de politie-regio’s. Binnen elke regio neemt één GGD de rol op zich van coördinerend GGD. Het project betreft onder meer het beschikbaar stellen van expertise in de regio’s, het met het veld opstellen van kwaliteitseisen ten aanzien van forensisch artsen op het gebied van FMEK en de rapportages en het inregelen van deze expertise. Daarnaast start GGD GHOR Nederland, in afstemming met het veld, een project Letselsprekuren Plus. Het startpunt voor alle locaties is de implementatie in alle regio’s van het handelingskader zoals vastgelegd in de handreiking ‘Samenwerken bij strafbare kindermishandeling’. Voor dit inregelen wordt samengewerkt met het programmateam Geweld hoort nergens thuis.

Omdat de forensische geneeskunde wordt aangemerkt als kwetsbare discipline worden door het kabinet verschillende maatregelen genomen gericht op het versterken van de positie van de forensische geneeskunde en het vak forensisch arts.^{5,6} Dit betreft onder meer het vormgeven van de opleiding van forensisch arts via een profiel binnen de opleiding Arts Maatschappij en Gezondheid. Er wordt op dit moment een specifieke module over FMEK ontwikkeld voor deze opleiding.

Forensisch medische expertise bij kinderen is een specifieke expertise: kinderen kunnen veelal niet vertellen wat er is gebeurd. Dit kan echter ook bij andere kwetsbare doelgroepen het geval zijn, zoals bij ouderen of mensen met een psychische beperking. Daarom is de ambitie om de expertise geleidelijk uit te bouwen, zodat deze voor kwetsbare groepen altijd beschikbaar is.

Traumascreeening en aanbod traumabehandeling

Slachtoffers en plegers van huiselijk geweld kampen bovengemiddeld vaak met trauma's. Dit vormt een van de verklaringen voor het van generatie op generatie overdragen van huiselijk geweld. De betrokken partijen hebben daarom in het programmaplan afgesproken dat, als blijkt dat er sprake is van huiselijk geweld en kindermishandeling, altijd een afweging dient te worden gemaakt of traumascreeening nodig is. Daarnaast dient lokaal of regionaal altijd een passend (trauma)behandelaanbod beschikbaar te zijn.

Uit de startfoto blijkt dat hier op dit moment nog geen sprake van is. Zo verschillen de vorm waarin en de doelgroepen waarvoor traumascreeening momenteel worden toegepast per regio. Op initiatief van het Verwey Jonker Instituut heeft recent een expertmeeting plaatsgevonden over dit onderwerp. Hierin is door verschillende experts en een vertegenwoordiging van het programmteam onder andere gesproken over het moment waarop traumascreeening kan worden ingezet en hoe thema's als veiligheid en herstel zich in de praktijk tot elkaar moeten verhouden. Deze sessie krijgt op verzoek van het programmteam eind 2018 een vervolg. Hierin wordt besproken aan welke vereisten passende traumascreeening en – behandeling moet voldoen, of het huidige aanbod voldoet en of differentiatie voor verschillende doelgroepen gewenst en/of noodzakelijk is. Daarnaast verzamelt het programmteam in het eerste kwartaal van 2019 via de projectleiders de concrete ervaringen met de inzet van traumascreeening tot nu toe in de verschillende regio's, en het lokaal en/of regionaal beschikbare behandelaanbod. Doel van beide inventarisaties is om een 'routekaart' op te stellen voor professionals: van welke professional wordt wanneer verwacht dat deze in actie moet komen (afweging maken of traumascreeening nodig is – traumascreeening uitvoeren – doorgeleiden naar behandelaanbod), en hoe ze dit kunnen doen.

Daarnaast faciliteert het programmteam op basis van deze informatie in 2019 een aantal pilots, om te verkennen of deze routekaart in de praktijk werkt en uitvoerbaar is. Op basis van de resultaten van en ervaringen binnen deze pilots volgt vervolgens een voorstel voor de verdere uitrol van traumascreeening. Het programmteam zoekt hierbij de aansluiting met de ontwikkeling van de richtlijn voor jeugdhulp en jeugdbescherming over het signaleren en aanpakken van trauma.⁷ Om het inzicht bij professionals en gemeenten in de impact van de schadelijke gevolgen van trauma's te vergroten, organiseert het programmteam in 2019 een landelijk congres over dit onderwerp.

Versterken lokale teams

Een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling vraagt om een krachtige eerstelijns-aanpak in elke gemeente. In het programmaplan is afgesproken dat alle professionals in lokale teams moeten kunnen werken met een veiligheidsplan en screeningsinstrumenten huiselijk geweld en kindermishandeling en deze toe kunnen passen. Professionals werken outreachend, durven geweld bespreekbaar te maken en zorgen dat altijd met betrokkenen een veiligheidsplan is gemaakt. Er is een goede verbinding tussen lokale teams en de JGZ met Veilig Thuis en er zijn heldere samenwerkingsafspraken.

⁵ Toekomst voor de forensische geneeskunde; Advies van de Commissie Forensisch Medisch Onderzoek en Medische Arrestandenzorg.

⁶ TK 2017-2018, 33628, nr.38.

⁷ Deze richtlijn wordt samen met cliënten, professionals en deskundigen ontwikkeld, en voorjaar 2021 verwacht.

Uit de startfoto blijkt dat het momenteel nog per regio sterk kan verschillen in welke mate professionals in lokale teams onder andere outreachend werken, geweld bespreekbaar kunnen maken en werken met een veiligheidsplan.

Conform het programmaplan worden in samenhang met het programma *Zorg voor de Jeugd* en het programma *Complexe scheidingen* in het eerste kwartaal van 2019 criteria ontwikkeld waaraan een lokaal team moet voldoen vanuit het perspectief van huiselijk geweld en kindermishandeling. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van al bestaande kwaliteitsafspraken, zoals in het Kwaliteitskader Veilig Thuis – zicht op veiligheid en de relevante toezichtskaders van Toezicht Sociaal Domein.⁸

Het programmteam zet hiertoe de volgende stappen:

- In samenwerking met het NJI, het ondersteuningsteam van het programma *Zorg voor de Jeugd* en de Associatie Wijkteams aanscherpen van de ‘leidende principes voor het wijkgericht werken’ op de thema’s veiligheid, kindermishandeling en huiselijk geweld. Doel is om de principes uit te werken in criteria voor de lokale teams.
- Het kernteam van het programma en de leerkringen leveren input voor de criteria waaraan een lokaal team volgens hen moet voldoen.
- Deze input vormt de basis voor een landelijke bijeenkomst van vertegenwoordigers van Veilig Thuis, de gemeenten, de Associatie Wijkteams, het ondersteuningsteam van het programma *Zorg voor de Jeugd* en het programmteam. Hierin wordt een concreet voorstel voor criteria geagendeerd. Deze criteria hebben betrekking op de kwaliteit van de te leveren bijdragen, niet op de wijze waarop de lokale teams georganiseerd zijn.

Scholen sneller informeren

Scholen en kinderopvang dienen snel op de hoogte te zijn van door andere professionals gesignaleerde geweldsescalaties in het gezin van hun leerling, bijvoorbeeld wanneer een acute vlucht naar de opvang noodzakelijk is. Hierdoor kunnen leerlingen beter worden opgevangen en sociale steun worden geboden, die hun veerkracht versterkt.

Met dit doel voert Augéo met gemeenten, scholen en politie momenteel twee pilots uit genaamd ‘Handle with care’; in Heerlen en in Wageningen. Steeds is het doel om binnen 24 uur na een geconstateerd geweldsincident een signaal door te geven aan de school dat een kind mogelijk steun nodig heeft. Deze pilots worden in opdracht van Augéo gemonitord en geëvalueerd. De resultaten worden in het eerste kwartaal van 2019 aan de opdrachtgevers van het programma *Geweld hoort nergens thuis* aangeboden.

De pilot in Heerlen wordt begin 2019 uitgebreid met alle 26 scholen in het primair onderwijs. Daarnaast worden momenteel met drie gemeenten afspraken gemaakt over het inrichten van een werkproces voor deze werkwijze. Verschillende andere gemeenten hebben aangegeven eveneens interesse te hebben. Augéo verkent wat hiervoor de mogelijkheden zijn en welke organisaties hierbij aan willen sluiten. Het programmteam ondersteunt hen hierbij.

Vooruitblik tot medio 2019

De komende zes maanden wordt uitvoering gegeven aan:

- het opstellen van criteria voor de inrichting van MDA++
- de start pilots multidisciplinaire centra onder één dak
- de regionale borging van forensisch medische expertise voor kinderen
- het opstellen van vereisten aan de afweging voor het toepassen van traumascreening
- het opstellen van criteria voor lokale teams
- de eerste uitbreiding van de pilots ‘Handle with care’

⁸ Kwaliteitskader Veilig Thuis – zicht op veiligheid, VNG, 2016

5 Fase 2: Uitvoering acties

Een aantal acties uit het programma Geweld hoort nergens thuis bouwt voort op initiatieven van voor de start van het programma, zoals het meerjarenuitvoeringsprogramma Veilig Thuis, de implementatie van de verbeterde meldcode en de landelijke publiekscampagne. Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten die in de afgelopen maanden op deze onderwerpen zijn gerealiseerd. Ook wordt aangegeven welke aanvullende activiteiten voortkomen uit de uitvoering van deze initiatieven.

5.1 Bespreekbaar maken

In het voorjaar van 2019 wordt de landelijke publiekscampagne gelanceerd door de ministeries van VWS en JenV. Deze campagne is gericht op het in actie laten komen van omstanders bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. De campagne is meerjarig en richt zich op zowel kindermishandeling, ouderenmishandeling als huiselijk geweld. Het programmateam werkt in het komende half jaar uit wat er aanvullend op deze campagne nodig is om het bespreekbaar maken van (aanleidingen voor) huiselijk geweld en kindermishandeling te normaliseren, en wat nodig is om de norm dat huiselijk geweld en kindermishandeling nergens thuis horen tot een brede maatschappelijke norm te maken.

5.2 Zorgen dat professionals met de meldcode werken

In 2018 zijn professionals ondersteund in hun voorbereidingen om vanaf 1 januari 2019 met de verbeterde meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling te werken. Deze ondersteuning maakt sinds april 2018 onderdeel uit van het programma Geweld hoort nergens thuis. De meldcode geldt voor professionals en organisaties die werkzaam zijn in de sectoren gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp en justitie. Het wordt een professionele norm om een melding te doen bij Veilig Thuis als er vermoedens zijn van acute en structurele onveiligheid. Om beroepskrachten te helpen bij het bepalen of hier sprake van is, worden afwegingskaders per beroepsgroep aan de meldcode toegevoegd.

Ondersteuning beroepsgroepen

Beroepsgroepen hebben de wettelijke taak gekregen om de inhoudelijke afwegingskaders in de meldcode op te stellen. Het ministerie van VWS heeft acht clusters van de diverse beroepsgroepen hiertoe financieel ondersteund. Als uitgangspunt voor de afwegingskaders is een basisdocument afwegingskader in de meldcode beschikbaar gesteld. Alle beroepsgroepen hebben vanaf 1 juli 2018 een afwegingskader in de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling beschikbaar.

Voorlichting en instrumenten

Het ministerie van VWS heeft onder andere de volgende voorlichtingsmaterialen ontwikkeld en verspreid om zoveel mogelijk professionals en organisaties te informeren over de verbeterde meldcode:

- Film over de verbeterde meldcode;
- Stappenplan meldcode voor beroepsgroepen en organisaties;
- Brief organisaties. Organisaties hebben de wettelijke taak om de huidige meldcode aan te passen door het toevoegen van de afwegingskaders aan de huidige meldcode en de kennis en het gebruik van de verbeterde meldcode bij hun medewerkers en personeelsleden te bevorderen. Om organisaties hierover te informeren en te ondersteunen is vanuit de Rijksoverheid een brief verstuurd de organisaties van de verschillende sectoren.

Ook heeft het ministerie van VWS diverse instrumenten ontwikkeld en beschikbaar gesteld voor professionals en organisaties om ze te ondersteunen bij het gebruik van de verbeterde meldcode.

- Helpdesk voor vragen over de verbeterde meldcode voor professionals en organisaties;
- App meldcode voor professionals is aangepast aan de verbeterde meldcode;
- Toolkit. Om organisaties te ondersteunen bij de implementatie van de verbeterde meldcode zijn een aantal documenten opgesteld, zoals een standaardpresentatie en een checklist voor managers;
- Financiering van de aanpassing van de e-learning meldcode voor professionals, zodat professionals worden geschoold over de verbeterde meldcode.

Vanuit het ministerie van VWS en het programmateam is een bijdrage geleverd aan diverse bijeenkomsten voor beleidsmakers en professionals en zijn bijeenkomsten voor trainers en beroepsgroepen gefaciliteerd en/of financieel ondersteund.

Het gebruik van de verbeterde meldcode door professionals moet leiden tot het eerder en beter in beeld krijgen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit vraagt om meer dan informatieoverdracht en voorlichting over de verbeterde meldcode. Het gaat om het voeren van het juiste gesprek met de cliënt, of de professional voldoende steun krijgt van de organisatie en om verandering in denkwijze en gedrag.

Om de implementatie van de verbeterde meldcode verder te stimuleren wordt met de beroepsgroepen bekeken of en hoe veldnormen over het signaleren en melden van huiselijk geweld en kindermishandeling bij organisaties kunnen worden opgesteld (inclusief de rol van aandachtsfunctionarissen). Daarnaast biedt het programmateam elke regio een aantal bijeenkomsten aan, waarin professionals van de verschillende sectoren instrumenten krijgen aangereikt die hen helpen bij het toepassen van de meldcode (de 'meldcodetour').

Kindcheck

De kindcheck is onderdeel van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De afgelopen jaren is ingezet op de implementatie van de kindcheck en het vergroten van de bekendheid ervan. Door het ministerie van VWS is een projectleider implementatie kindcheck gefinancierd.

De volgende resultaten zijn onder andere bereikt:⁹

- Van alle grote volwassen GGZ-instellingen heeft meer dan 90% een aandachtsfunctionaris kindermishandeling
- Van alle grote volwassen GGZ-instellingen maakt bij 94% de kindcheck onderdeel uit van het beleid meldcode binnen de instelling
- 68% van de instellingen is geschoold in de kindcheck

In 2019 wordt de implementatie van de kindcheck binnen de GGZ voortgezet, opdat elke GGZ-instelling gaat voldoen aan de basiseisen, te weten:

- De kindcheck maakt deel uit van de meldcode van instelling
- Er is een route en een adequaat tijdsplan voor gevallen van acute onveiligheid
- Er wordt minimaal één maal per jaar scholing gegeven over de kindcheck

Ook wordt bekeken welke andere sectoren extra aandacht of ondersteuning behoeven.

5.3 Versterken Veilig Thuis

Het ministerie van VWS heeft middelen beschikbaar gesteld voor het 'Meerjarenprogramma Veilig Thuis 2017-2020'. Het ministerie van JenV en de VNG zijn van het programma mede-opdrachtgever. De directe aanleiding vormen de uitkomsten van de twee toezichtrondes door de Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) naar de kwaliteit van de 26 Veilig Thuis-organisaties die zijn uitgevoerd in de tweede helft van 2015 en begin 2017 en de adviezen van de programma's 'Veilig Thuis: de basis op orde' en 'Aanscherping en verbetering meldcode en werkwijze Veilig Thuis' (beide zomer 2017).

Het Meerjarenprogramma wordt uitgevoerd door het Landelijk Netwerk Veilig Thuis, waarin de 26 Veilig Thuis-organisaties zich hebben verenigd. Het is gericht op uniformering van de werkwijze van de Veilig Thuis-organisaties, en het tot stand brengen van een kwaliteitsimpuls. Het Landelijk Netwerk is in het najaar van 2017 gestart met de uitvoering van het Meerjarenprogramma, wat bestaat uit de volgende inhoudelijke deelprojecten:

1. Een vernieuwd Handelingsprotocol
2. De implementatie van een vernieuwd triage-instrument
3. De inrichting van de radarfunctie van Veilig Thuis

⁹ Projectgroep implementatie impuls kindcheck bij de GGZ, 18 oktober 2018

4. Een vernieuwd Informatieprotocol
5. Het verstevigen van de samenwerking tussen de keten zorg en straf en MDA++
6. Het ontwikkelen van een werkwijze voor de aanpak van ouderenmishandeling
7. Het ontwikkelen van een opleidingscurriculum voor professionals van Veilig Thuis

De afgelopen maanden hebben in het teken gestaan van het ontwikkelen van de nieuwe werkwijze, de voorbereiding op de komst van de 'radarfunctie' van Veilig Thuis en de implementatie hiervan bij de 26 Veilig Thuis-organisaties door onder andere de uniforme inrichting van de ICT-registratiesystemen en het opleiden van medewerkers. Met ingang van 1 januari 2019 gaan alle Veilig Thuis-organisaties op dezelfde wijze werken. Het Handelingsprotocol beschrijft deze werkwijze en vormt daarmee een belangrijk instrument in de kwaliteitsverbetering. Het draagt bij aan het vergroten van eenduidigheid in het optreden van de Veilig Thuis-organisaties. Ook voor het cliëntsysteem en de betrokken professionals biedt de nieuwe werkwijze duidelijkheid en transparantie over de kwaliteit die zij van Veilig Thuis mogen verwachten.

De nieuwe werkwijze van Veilig Thuis is tot stand gekomen in samenwerking met gemeenten, de beroepsgroepen die vallen onder de Wet Meldcode en justitiepartners. De ontwikkeling van de afwegingskaders die onderdeel uitmaken van de verbeterde Wet Meldcode en de ontwikkeling van de nieuwe werkwijze van Veilig Thuis zijn in nauwe afstemming tot stand gekomen. Het ministerie van VWS heeft in een aantal regio's leertafels gefaciliteerd waarbij vooruitlopend op de inwerkingtreding is geoefend met de afwegingskaders en de nieuwe werkwijze van Veilig Thuis.

In 2019 blijven inspanningen nodig voor de verdere implementatie van de nieuwe werkwijze. Het ministerie van VWS, JenV en de VNG zijn met het Landelijk Netwerk Veilig Thuis in gesprek over de noodzakelijke inzet en de bijbehorende invulling van het Meerjarenprogramma Veilig Thuis voor 2019 en verder.

Verbeterslag politiemeldingen aan Veilig Thuis

Sinds vorig jaar is een nieuw Veilig Thuis-meldingsformulier beschikbaar voor de politie. De melding bevat kwalitatieve informatie die noodzakelijk is voor de veiligheidsbeoordeling (voorheen triage) door Veilig Thuis en wordt uitgewisseld op een beveiligde manier. Beide partijen werken aan het gebruik van dit formulier in alle politie-eenheden en werken aan oplossingen voor knelpunten in de informatiedeling (met name wanneer er samenloop is met de opsporing). In 2019 wordt gewerkt aan een verbeterde inrichting van het berichtenverkeer tussen politie en Veilig Thuis via CORV.¹⁰

5.4 Verbeteren feitenonderzoek

Het actieplan verbeteren feitenonderzoek wordt uitgevoerd door de Raad voor de Kinderbescherming, Gecertificeerde Instellingen en Veilig Thuis. Het uitvoeringstraject loopt tot en met 2021. Het actieplan maakt deel uit van actielijn 5 in het programma Zorg voor Jeugd. Via de voortgangsrapportage van genoemd programma is de Tweede Kamer geïnformeerd.¹¹ Waar het aan de uitvoering van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling raakt zal uiteraard gezamenlijk worden opgetrokken.

5.5 Plegers strenger aanpakken

Een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling vereist niet alleen aandacht en zorg voor slachtoffers, maar ook voor plegers. Hulpverlening, justitiepartners en gemeenten hebben een gezamenlijke taak bij de inzet van interventies die de pleger hulp bieden en aanpakken en slachtoffers steunen. Ook dit maakt onderdeel uit van de systeemgerichte aanpak. In dit kader zijn de volgende activiteiten ontplooid.

Wetgeving: wetsvoorstel aanpassing actuele delictsvormen

Het wetsvoorstel herwaardering strafbaarstelling actuele delictsvormen is op 13 november 2018 door de minister van JenV ingediend bij de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel beoogt om stelselmatige

¹⁰ Collectieve Opdrachten Routeer Voorziening

¹¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/11/05/voortgangsrapportage-zorg-voor-de-jeugd>

kindermishandeling op te nemen als een strafverzwarende omstandigheid, waardoor de maximumstraf met een derde kan worden verhoogd. Tevens wordt voorgesteld dat de verjaringstermijn van mishandeling van kinderen pas aanvangt op de dag dat het kind achttien jaar wordt.

Huisverbod

De G4 is samen met het ministerie van JenV een onderzoek gestart naar aanleiding van de terugloop van het aantal opgelegde huisverboden in de G4. Het onderzoek focust op de verbetering van de uitvoeringspraktijk in de vier gemeenten. Tegelijkertijd biedt het aanknopingspunten om te investeren in het huisverbod als een van de instrumenten voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het eindrapport wordt naar verwachting medio 2019 opgeleverd.

Ontwikkelagenda justitieorganisaties en Veilig Thuis

Begin september 2018 is de ontwikkelagenda van de justitieorganisaties (politie, Reclassering, Raad voor de Kinderbescherming, Openbaar Ministerie) en Veilig Thuis vastgesteld door betrokken bestuurders. De ontwikkelagenda 'Veiligheid voorop' biedt een gezamenlijk meerjarig perspectief op noodzakelijke verbeteractiviteiten voor de samenwerking tussen justitieorganisaties, politie en Veilig Thuis. De agenda is tot stand gekomen op basis van inzichten en met medewerking van uitvoerende professionals. Voor de verbeteractiviteiten worden business cases uitgewerkt met het oog op de impact op ontwikkelings- en uitvoeringskosten van betrokken organisaties. Voorbeelden van de verbeteractiviteiten zijn implementatie van de handreiking samenwerking bij strafbare kindermishandeling en het ontwikkelen van handelingskader voor crisissituaties huiselijk geweld (waar justitie, politie en Veilig Thuis bij betrokken zijn).

Huiselijk geweld spreekuur

Het Huiselijk Geweld Spreekuur in de regio Oost-Nederland is een project van het Openbaar Ministerie en de drie landelijke reclasseringsorganisaties (3RO: Reclassering Nederland, Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering, Stichting Verslavingsreclassering GGZ). Het doel van het spreekuur is om verdachten van huiselijk geweld zo vroeg mogelijk in de strafrechtketen in het vizier te krijgen. Hierdoor kan sneller dan voorheen een interventie ingezet worden en begeleiding of toezicht door de reclassering starten. Ook sluit het strafrechtelijk besluit zo beter aan bij de systeemgerichte aanpak en de ingezette zorg. In Oost Brabant wordt komend jaar deze werkwijze beproefd in een bredere samenwerking met Veilig Thuis. Zo wordt uitvoering gegeven aan gezamenlijke afstemming en inzet van interventies voor veiligheid in gezinnen (daders en slachtoffers) vanuit zowel justitie als zorg.

5.6 Slachtoffers van loverboys en mensenhandel

In het op 13 november 2018 gepresenteerde programma "Samen tegen mensenhandel" is een breed scala aan trajecten, projecten en initiatieven opgenomen die de aanpak van mensenhandel (waaronder loverboyproblematiek) en de zorg aan slachtoffers versterken. Zo worden extra specialistische opvangplekken voor slachtoffers met multiproblematiek gerealiseerd, zodat zij adequate hulp en opvang krijgen. Ook wordt er ingezet op het verbeteren van het behandelaanbod in jeugdhulpinstellingen. Daarnaast is een kwartiermaker aangesteld die de gemeenten zal ondersteunen bij het versterken van het lokale beleid en wordt de opsporing versterkt. Omdat slachtoffers veelal onzichtbaar zijn wordt ook ingezet op het verbeteren van signalering. Slachtoffers durven nog te vaak geen aangifte durven te doen start de politie onder andere een pilot om drempels voor het doen van aangifte of een melding weg te nemen. Het programma Geweld hoort nergens thuis en het programma Samen tegen mensenhandel stemmen nauw af over de uitvoering van activiteiten.

5.7 Kinderen in kwetsbare opvoedingssituaties

Het buitenhuisproject voor kinderen van ouders met psychische problemen, verslaving of een lichtverstandelijke beperking is medio 2018 van start gegaan. Kinderen krijgen gedurende twee jaar kinderopvang of buitenschoolse opvang aangeboden en voor oudere kinderen is er huiswerkbegeleiding of een vrijetijdclub. Het doel hiervan is om het welbevinden van kinderen te vergroten en de kans op kindermishandeling of (latere) psychische problemen te verkleinen. Elf gemeenten doen met een minimale deelname van tien kinderen per gemeente mee aan het buitenhuisproject.

5.8 Slachtoffers ouderenmishandeling

Op 27 september 2018 heeft de minister van VWS de Tweede Kamer geïnformeerd over de vervolgaanpak van ouderenmishandeling, genaamd *Veilig Ouder worden*.¹² Deze aanpak maakt deel uit van het programma Geweld hoort nergens thuis. De komende jaren wordt geïnvesteerd in het verder doorbreken van het taboe dat er nog altijd op ouderenmishandeling rust, het verbeteren van de 'awareness' binnen organisaties in de ouderenzorg en de aanpak van daders. In de Kamerbrief zijn hiertoe verschillende concrete maatregelen aangekondigd.

5.9 Vooruitblik tot medio 2019

De komende zes maanden wordt in ieder geval uitvoering gegeven aan de volgende aanvullende activiteiten:

- lancering landelijke publiekscampagne
- versterken samenwerking Veilig Thuis, beroepsgroepen en professionals, bijvoorbeeld uitmondend in een gezamenlijke agenda
- ontwikkelen van veldnormen signaleren en melden huiselijk geweld en kindermishandeling
- start meldcodetour
- voortzetting implementatie kindcheck binnen GGZ en kraamzorg
- inrichten verbeterd berichtenverkeer tussen politie en Veilig Thuis via CORV
- uitwerken en uitvoeren verbetervoorstellen uit ontwikkelagenda 'Veiligheid Voorop' in samenwerking van justitieorganisaties, politie en Veilig Thuis
- behandeling wetsvoorstel aanpassing actuele delictsvormen
- uitvoeren pilot huiselijk geweld spreekuur voor verdachten door 3RO, OM en Veilig Thuis

¹² Kamerstukken II, 2018/19, TK 28 345, 203

6 Inzicht als basis voor handelen

De commissie ‘Onderzoeksprogramma Geweld hoort nergens thuis’ heeft tot taak om een gedragen en samenhangend onderzoeksprogramma vast te stellen en uit te (laten) voeren, dat bestaat uit de volgende onderdelen:

- het bundelen, analyseren, toepasbaar maken en delen van de bestaande kennis over de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld met professionals, organisaties en gemeenten (kennissynthese). Dit mondt met ingang van 2019 in ieder geval uit in een jaarlijkse publicatie met toepasbare kennis voor het veld.
- het vanuit een bundeling van kennisbehoeften van de professionals en op basis van de kennissynthese voorzien in een kennisprogramma, waarin wordt bepaald welk (soort) onderzoek nodig is en wie dat uitvoert (of al doet). De focus ligt op het helpen van gemeenten en professionals door hun handelingsperspectieven te verbreden om daadwerkelijk herstel van veiligheid te kunnen realiseren.
- het ontwikkelen, inrichten en uitvoeren van een effectmonitor, waarmee wordt gemeten of er een wezenlijk verschil wordt gemaakt met de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de levens van mensen die het raakt. De effectmonitor bestaat uit indicatoren waarmee de (maatschappelijke) impact van de inzet van de betrokken organisaties, professionals en overheden wordt gemonitord en onderzocht. Dit wordt in ieder geval uitgevraagd bij de mensen die het raakt. Het uitgangspunt is dat de effectmonitor niet leidt tot onnodige registratiedruk voor professionals en organisaties.
- het één keer per jaar aan de bewindspersonen rapporteren over de resultaten van de effectmonitor. Een ‘dummy’ van de monitor is eind 2018 op hoofdlijnen gereed. Deze wordt separaat verzonden.

Bijlage 1 Programma inrichting

Programmateam

Een deel van de maatregelen zoals opgenomen in het programma Geweld hoort nergens thuis wordt uitgevoerd door de opdrachtgevers zelf. Voor de uitwerking en uitvoering van de overige maatregelen is een programmateam geformeerd. Het programmateam is per 1 juli 2018 operationeel en richt zich met name op het inrichten en ondersteunen van de aanpak in de regio's.

Kernteam

Er is een landelijk kernteam ingericht, waarin relevante organisaties en expertises zijn vertegenwoordigd op operationeel en/of tactisch niveau. Het kernteam bewaakt de aansluiting van de eigen organisaties op de gezamenlijke aanpak in de regio's en agendaert knelpunten en best practices uit de regio's. De deelnemers stimuleren en ondersteunen regio's met kennis in het uitvoeren van het eigen actieplan. Daarnaast ondersteunt het kernteam bij het realiseren van doorbraken als het proces of de samenwerking stopt, jaagt het aan en spreekt zij de partners aan die een taak en verantwoordelijkheid hebben in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Wanneer knelpunten of vraagstukken om een breder antwoord vragen, kan de programmadirecteur als voorzitter van het kernteam vraagstukken agenderen in de landelijke stuurgroep. Het kernteam komt in principe zes keer per jaar bijeen.

Ervaringsdeskundigen

Het programmateam laat zich niet alleen bijstaan door professionals, maar ook door een vertegenwoordiging van ervaringsdeskundigen. Deze komen samen in een eigen verband, onder voorzitterschap van de programmadirecteur. De verhalen van ervaringsdeskundigen laten zien wat wel en niet goed gaat. De deelnemers stimuleren en ondersteunen regio's met kennis in het uitvoeren van het eigen actieplan.

Stuurgroep

De landelijke stuurgroep is dé plek waar vraagstukken die de regionale schaal overstijgen of om antwoorden op landelijk niveau vragen op tafel komen. Dit ziet ook op de spanning tussen de lokale/regionale behoeften aan maatwerk en de behoefte van de landelijk georganiseerde organisaties aan uniformiteit. Wanneer de voortgang van het programma achterblijft bij de ambities maakt het programma dit inzichtelijk en bespreekt ze de stagnatie eerst met de betrokkenen, vervolgens in het daarvoor geschikte gremium (onder andere gemeente, regio, individuele organisatie, de bestuurlijke governance van de VNG en het landelijk kernteam). Indien nodig schaalt het programmateam op naar de stuurgroep.

De leden van de stuurgroep agenderen eventuele knelpunten in wet- of regelgeving, spreken de eigen achterban aan en dragen de doelen en successen van het programma uit. De stuurgroep maakt waar nodig nieuwe landelijke (samenwerkings-)afspraken en forceert doorbraken. Via de stuurgroep worden best practices waar mogelijk door de verantwoordelijke organisaties vertaald naar (professionele) normen, die worden nageleefd.

Opdrachtgeversoverleg

Het opdrachtgeversoverleg draagt de verantwoordelijkheid voor het gehele programma. Het bewaakt de voortgang, geeft richting aan het programma en creëert de bestuurlijke en politieke randvoorwaarden. De drie opdrachtgevers onderhouden hun banden met het veld en achterban ter ondersteuning van hun rol als opdrachtgever van het programma. Vier keer per jaar is er een opdrachtgeversoverleg met de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de minister voor Rechtsbescherming en de algemeen directeur van de VNG.

Bijlage 2 Regio-indeling

1	Regio	Centrumgemeente(n)	Gemeenten
1	Amsterdam-Amstelland	Amsterdam	Amsterdam, Amstelveen, Aalsmeer, Diemen, Uithoorn, Ouder-Amstel
2	Brabant Noordoost	's Hertogenbosch	Bernheze, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Cuyk, Mill en St. Hubert, Landerd, Meierijstad, Oss, St. Michielgestel, 's Hertogenbosch, St. Anthonis, St. Michielsgestel, Uden, Veghel
3	Brabant West	Breda	Aalburg, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem
4	Drenthe	Emmen	Aa en Hunze, Assen, Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Hoogeveen, Meppel, Midden-Drenthe, Noordenveld, Tynaarlo, Westerveld, De Wolden
5	Flevoland	Almere	Almere, Dronten, Lelystad, Noordoostpolder, Urk, Zeewolde
6	Friesland	Leeuwarden	Achtkarspelen, Ameland, Dantumadeel, Dongeradeel, Ferwerderadeel, De Friese Meren, Harlingen, Heerenveen, Kollumerland en Nieuwkruisland, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland, Schiermonnikoog, Smallerland, Súdwest-Fryslân, Terschelling, Tietjerksteradeel, Vlieland, Waadhoeke, Weststellingwerf
	Flevoland	Almere	Almere, Dronten, Lelystad, Noordoostpolder, Urk, Zeewolde
7	West- Veluwe Vallei	Ede	Barneveld, Ede, Nijkerk, Scherpenzeel, Wageningen
8	Arnhem-Achterhoek	Arnhem	Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar, Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk
9	Gelderland-Zuid	Nijmegen	Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Geldermalsen, Gennep, Berg en Dal, Heumen, Lingewaard, Maasdriel, Mook en Middelaar, Neder-Betuwe, Neerijnen, Nijmegen, Tiel, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel
10	Gooi en Vechtstreek	Hilversum	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp, Wijdemeren, Eemnes
11	Groningen	Groningen	Appingedam, Bedum, Ten Boer, Delfzijl, Eemsmond, Groningen, Grootegast, Haren, Leek, Loppersum, De Marne, Marum, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam, Westerwolde, Winsum, Zuidhorn
	Arnhem-Achterhoek		
12	Haaglanden	Den Haag, Delft	Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland, Zoetermeer
13	Hollands-Midden	Gouda, Leiden	Holland Rijnland: Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten, Zoeterwoude, Midden-Holland: Gouda, Waddinxveen, Zuidplas, Bodegraven-Reeuwijk, Krimpenerwaard
14	IJsselland	Zwolle	Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle
15	Kennemerland	Haarlem	Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmermeer, Haarlemmerliede, Heemstede, Heemskerk, Velsen, Zandvoort
16	Noord- en Midden Limburg	Venlo	Bergen, Beesel, Echt-Susteren, Gennep, Horst aan de Maas, Leudal, Maasgouw, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Venlo, Venray, Weert.
17	Noord- en Oost Gelderland	Apeldoorn	Apeldoorn, Brummen, Epe, Elburg, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Lochem, Nunspeet, Oldebroek, Putten, Voorst en Zutphen

1	Regio	Centrumgemeente(n)	Gemeenten
18	Hart van Brabant	Tilburg	Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Oisterwijk, Tilburg en Waalwijk
19	Alkmaar – West Friesland	Alkmaar	Alkmaar, Bergen, Castricum, Heerhugowaard, Heiloo, Langedijk, Uitgeest, Stede Broec, Enkhuizen, Drechterland, Koggenland, Opmeer, Medemblik, Hoorn
20	Kop van Noord-Holland	Den Helder	Den Helder, Schagen, Texel, Hollands Kroon
21	Rotterdam	Rotterdam	Rotterdam, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Barendrecht, Albrandswaard, Ridderkerk, Lansingerland
22	Zuid Hollandse eilanden	Nissewaard	Binnenmaas, Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland en Strijen, Brielle, Goeree Overflakkee, Hellevoetsluis, Nissewaard
23	Nieuwe Waterweg Noord	Vlaardingen	Maassluis, Vlaardingen, Schiedam
24	Twente	Enschede	Enschede, Almelo, Hengelo, Hof van Twente, Haaksbergen, Losser, Wierden, Borne, Dinkelland, Oldenzaal, Hellendoorn, Twenterand, Rijssen-Holten en Tubbergen
25	Utrecht	Utrecht, Amersfoort	Utrecht, De Ronde Venen, Stichtse Vecht, Montfoort, Oudewater, Weesp, Woerden, IJsselstein, Lopik, Nieuwegein, Houten, Vianen, De Bilt, Bunnik, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede, Zeist, Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Soest, Woudenberg, Veenendaal, Rhenen, Renswoude
26	Zaanstreek-Waterland	Zaanstad	Beemster, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland, Zaanstad
27	Zeeland	Vlissingen	Borsele, Goes, Kapelle, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Tholen; Middelburg, Veere, Vlissingen; Hulst, Sluis, Terneuzen
28	Drechtsteden-AV	Dordrecht	Dordrecht, Zijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Alblasserdam, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Zederik, Giessenlanden, Molenwaard, Gorinchem
29	Zuid-Limburg	Heerlen, Maastricht	Sittard-Geleen, Maastricht, Heerlen, Voerendaal, Beek, Vaals, Schinnen, Nuth, Onderbanken, Brunssum, Landgraaf, Valkenburg aan de Geul, Meerssen, Stein, Kerkrade, Gulpen-Wittem, Simpelveld en Eijsden-Margraten
30	Zuidoost-Brabant	Helmond, Eindhoven	Asten, Someren, Laarbeek, Gemert-Bakel, Deurne, Best, Oirschot, Veldoven, Eersel, Bladel, Reusel-De Mierden, Bergeijk, Valkenswaard, Heeze-Leende, Cranendonck, Geldrop-Mierlo, Nuenen, Waalre, Son en Breugel, Helmond, Eindhoven

Bijlage 3 Inventarisatie regio's

Deze bijlage wordt separaat verzonden.

Bijlage 4 Fasering acties programmaplan

1 ACTIELIJN EERDER EN BETER IN BEELD		
1.1	Besprekbaar maken	Fase
1.1.1	Publiekscampagne gericht op omstanders starten	Fase 2 – uitvoering acties
1.1.2	Met ervaringsdeskundigen en maatschappelijke organisaties bekijken welke rol zij kunnen spelen in het besprekbaar maken van KIMI en HG op basis van 'welk geweld telt?'.	Fase 1 – concretiseren acties
1.1.3	In gesprek met Sensor/correlatie Acties formuleren en samen uitvoeren	Fase 1 – concretiseren acties
1.1.4	Trainingen over gespreksvaardigheden voor professionals onder de aandacht brengen van regio's	Fase 1 – concretiseren acties
1.1.5	Samen met JGZ intensiveren trainingen signaleren en trainingen gespreksvoering	Fase 1 – concretiseren acties
1.1.6	Ontwikkelen en starten project 'Ieder kind geïnformeerd'	Fase 1 – concretiseren acties
1.1.7	Ontwikkelen en stimuleren gebruik van handreiking voor professionals ter ondersteuning praten met kinderen	Fase 1 – concretiseren acties
1.1.8	In gesprek met Kindertelefoon. Acties formuleren en samen uitvoeren	Fase 1 – concretiseren acties
1.2	Werkgevers alert maken	
1.2.1	In gesprek met werkgevers en werkgeversorganisaties over ondersteunen in signaleren en besprekbaar maken.	Fase 1 – concretiseren acties
1.3	Meldcode	
1.3.1	Gebruik meldcode en implementatie aangepaste meldcode	Fase 1 – concretiseren acties
1.3.2	Evaluatie binnen 3 jaar van aangepaste meldcode (afwegingskaders) en het gebruik ervan	Fase 1 – concretiseren acties
1.3.3	Evalueren wet verwijzindex risicojongeren in 2018	Fase 2 – uitvoering acties
1.3.4	e-learning huisartsen onder de aandacht brengen in de regio's	Fase 1 – concretiseren acties
Kindcheck		
1.4.1	Projectleider implementatie kindcheck. Deze begeleidt professionals	Fase 2 – uitvoering acties
1.4.2	Organisatie landelijk congres over kindcheck en samenwerking tussen GGZ en VT	Fase 1 – concretiseren acties
Scholing/opleidingen		
1.5.1	Inventariseren aanbod scholing meldcode in lerarenopleidingen en opleidingen professionals zorg en welzijn	Fase 1 – concretiseren acties
1.5.2	Gesprek met opleidingsinstellingen over toevoegen module in regulier curriculum opleidingen	Fase 1 – concretiseren acties
1.5.3	Inventariseren scholing kindcheck bij opleidingen psychologen/psychiaters	Fase 1 – concretiseren acties
1.6	Aandachtsfunctionarissen	
1.6.1	Financieel ondersteunen professionalisering aandachtsfunctionarissen en gebruik van aandachtsfunctionarissen in kleine organisaties/vrijgevestigden	Fase 2 – uitvoering acties
1.6.2	In elke regio organiseert VT jaarlijkse trainingssessies voor aandachtsfunctionarissen	Fase 2 – uitvoering acties
1.7	Doorbreken terughoudendheid	
1.7.1	Kennis delen en gesprekken over delen van informatie over casussen tussen professionals	Fase 1 – concretiseren acties
1.7.2	Organiseren leerateliers in de regio's over het delen van informatie binnen casussen en het gebruik van de meldcode en het vervolg daarop	Fase 1 – concretiseren acties
1.7.3	Inrichten landelijke casustafel voor regio's	Fase 1 – concretiseren acties

1.7.4	Wetgeving ten aanzien van gegevensuitwisseling	Fase 2 – uitvoering acties
1.8	VT versterken	
1.8.1	Uitvoeren meerjarenprogramma inclusief radarfunctie en overige vernieuwingen	Fase 2 – uitvoering acties
1.8.2	Gesprek met VT en gemeenten over voorlichting over HG en KiMi en werkwijze VT aan scholen, verenigingen etc.	Fase 1 – concretisering acties
1.8.3	Beter bekend maken VT en haar werkwijze	Fase 1 – concretisering acties
1.8.4	Verkennen mogelijkheden om huisartsen beter te informeren over evt. interventies	Fase 1 – concretisering acties
1.9	Aanpak arbeidsmarktknelpunten VT	
1.9.1	Uitvoeren arbeidsmarktverkenning en acties in gang zetten	Fase 2 – uitvoering acties
1.10	Rapportages en communicatie verbeteren	
1.10.1	Actieplan verbetering feitenonderzoek	Fase 2 – uitvoering acties
1.11	Lokale teams versterken	
1.11.1	Ontwikkelen criteria waaraan lokaal team moet voldoen	Fase 1 – concretiseren acties
1.11.2	Ieder VT organiseert scholing wijkteams	Fase 1 – concretiseren acties
1.12	Forensisch medische expertise	
1.12.1	Versterken FME financiering	Fase 1 – concretiseren acties
1.12.2	Zorgen voor voldoende expertise voor FM onderzoek	Fase 1 – concretiseren acties
1.12.3	Financieren LECK	Fase 2 – uitvoering acties
2	ACTIELIJN STOPPEN EN DUURZAAM OPLOSSEN	
2.1	MD en systeemgericht werken	
2.1.1	Inventariseren aanbod trainingen rondom multidisciplinair werken	Fase 1 – concretiseren acties
2.1.2	Zorgen voor trainingen voor professionals in multidisciplinair werken	Fase 1 – concretiseren acties
2.1.3	Faciliteren leerkringen	Fase 2 – uitvoering acties
2.1.4	Elke regio heeft een aanpak multidisciplinair en systeemgericht samenwerken (MDA++)	Fase 1 – concretiseren acties
2.1.5	Financieren life action game	Fase 1 – concretiseren acties
2.2	Multidisciplinair centrum voor huiselijk geweld en kindermishandeling	
2.2.1	3 pilots en 2 referentiewerkwijzes	Fase 1 – concretiseren acties
2.2.2	Delen ervaringen, organiseren jaarlijks congres	Fase 1 – concretiseren acties
2.3	Traumascreeening en passende hulp	
2.3.1	Altijd afweging traumascreeening, en traumascreeening altijd beschikbaar voor kinderen in de vrouwenopvang	Fase 1 – concretiseren acties
2.3.2	Lokaal of regionaal altijd bijpassend aanbod (trauma)behandeling	Fase 1 – concretiseren acties
2.3.3	Monitoren inzet traumascreeening en -aanbod beschikbaar	Fase 1 – concretiseren acties
2.4	Meer passende ondersteuning	
2.4.1	Passende ondersteuning zelfstandig wonen	Fase 1 – concretiseren acties
2.4.2	Methodiek Nieuwe Toekomst wordt in alle regio's onder de aandacht gebracht	Fase 2 – uitvoering acties
2.5	Plegeraanpak	
2.5.1	Optimaliseren opsporing	Fase 2 – uitvoering acties
2.5.2	Aanpassing strafverwaringsgrond	Fase 2 – uitvoering acties
2.5.3	Verlenging verjaringstermijn	Fase 2 – uitvoering acties
2.5.4	Verbeteren nazorg en re-integratie	Fase 2 – uitvoering acties
2.5.5	Investeren in huisverbod	Fase 2 – uitvoering acties

2.5.6	VT strafbare feiten op de radar	Fase 2 – uitvoering acties
2.5.7	Afwegingskader inzetten juridisch instrumentarium voor politie en OM	Fase 2 – uitvoering acties
2.5.8	Afspraken acties hoog-risico partnergeweld	Fase 2 – uitvoering acties
2.5.9	Onderzoeken en publiceren overzicht effectiviteit justitiële interventies	Fase 2 – uitvoering acties
2.5.10	Iedere gemeente aanbod plegers	Fase 1 – concretiseren acties
2.6 Scholen sneller informeren		
2.6.1	Uitbreiden pilots 'handle with care'	Fase 2 – uitvoering acties
2.6.2	Onafhankelijk onderzoek evalueren ervaringen	Fase 2 – uitvoering acties
2.7 Opvang slachtoffers verbeteren		
2.7.1	Ondersteunen gemeenten bij maken voorstel oplossen knelpunten Inspecties	Fase 1 – concretiseren acties
2.7.2	Werkgroep SZW, BZK, Belastingdienst, VNG, Federatie Opvang landelijke knelpunten (VWS, JenV)	Fase 2 – uitvoering acties
2.7.3	Ondersteunen experimenten vrouwenopvang	Fase 1 – concretiseren acties
2.7.4	Professionaliseringsagenda van vrouwenopvang	Fase 1 – concretiseren acties
2.7.5	Verbeteren leveren gegevens door en uitstroom vrouwenopvang	Fase 1 – concretiseren acties
2.7.6	In gesprek met gemeenten in vrouwenopvang over aanbevelingen Lenferink	Fase 1 – concretiseren acties
3 ACTIELIJN SPECIFIEKE DOELGROEPEN		
3.1 Slachtoffers seksueel geweld		
3.1.1	Onderzoeken hoe toerusten professionals (in onderzoekslijn)	Fase 1 – concretiseren acties
3.1.2	Bekendheid CSG vergroten voor hulpverleners	Fase 1 – concretiseren acties
3.2 Slachtoffers loverboys en mensenhandel		
3.2.1	Overleg met netwerk VT over herkennen signalen loverboy-problematiek en seksuele uitbuiting door professionals VT	Fase 2 – uitvoering acties
3.2.2	Vanuit VWS gesprekken met KNMG over signalerende rol artsen	Fase 2 – uitvoering acties
3.2.3	In 2018/19 geld beschikbaar voor zorgcoördinatie mensenhandel	Fase 2 – uitvoering acties
3.2.4	VWS bespreekt met VNG doorverwijzen specialistische hulp loverboys binnen programma zorglandschap	Fase 2 – uitvoering acties
3.2.5	Structurele middelen regeerakkoord benutten voor extra opvang-plekken slachtoffers mensenhandel (in aanpak mensenhandel)	Fase 2 – uitvoering acties
3.2.6	Zorgen dat hulp en opvang is gericht op meest kwetsbare groepen (LVB, jongens, psychische problematiek)	Fase 1 – concretiseren acties
3.2.7	VWS financiert onderzoekslijn in programma ZonMw	Fase 2 – uitvoering acties
3.2.8	Kennis(del)ing in lokale teams door onderzoek naar ketenbreed leren in programma Zorg voor de Jeugd	Fase 1 – concretiseren acties
3.2.9	Leerbijeenkomsten goede lokale voorbeelden delen signaleren en doorverwijzen naar specialistische hulp	Fase 1 – concretiseren acties
3.2.10	In plan van aanpak mensenhandel verwerken knelpunten uit expert-meeting	Fase 2 – uitvoering acties
3.3 Eergerelateerd geweld		
3.3.1	Onderzoek bespreekbaar maken JGZ/Huisarts/ verloskundige	Fase 1 – concretiseren acties
3.3.2	Voorlichting en samenwerken 'zelforganisaties'	Fase 1 – concretiseren acties
3.3.3	VWS geeft subsidie aan FSAN (training sleutelfiguren Somaliërs)	Fase 2 – uitvoering acties
3.3.4	e-learning JGZ	Fase 1 – concretiseren acties
3.3.5	In onderzoeksprogramma: hoe verhogen meldingsbereidheid	Fase 1 – concretiseren acties

3.3.6	In eerste fase van programma bezien welke acties nodig zijn in aanvulling op o.a. Platform Eer en Vrijheid, Alliantie Verandering van Binnenuit, Alliantie Act4Respect	Fase 1 – concretiseren acties
3.4 Kinderen in kwetsbare opvoedsituaties		
3.4.1	‘Betrokken’ gemeenten financieren gratis (buitenschoolse) opvang, VWS financiert onderzoek	Fase 2 – uitvoering acties
3.4.2	Vragen regio’s te organiseren gesprek zorgverzekeraars, gemeenten en GGZ-instellingen verbeteren systeemgerichte hulp	Fase 1 – concretiseren acties
3.4.3	In gesprek met HALT, RvK, politie en VT over verbeteren herkenning LVB	Fase 1 – concretiseren acties
3.4.4	In programma ‘zorg voor jeugd’ oppakken ‘kindcheck’ bij zorg aan volwassenen LVB	Fase 1 – concretiseren acties
3.5 Complexe scheidingen		
3.5.1	Verbeteren triage VT	Fase 1 – concretiseren acties
3.5.2	Ontwikkelen/benutten effectieve interventies	Fase 1 – concretiseren acties
3.6 Aanpak ouderenmishandeling		
3.6.1	Basisaanpak ontspoorde mantelzorg krijgt plek in programma ‘langer thuis’	Fase 2 – uitvoering acties
3.6.2	Met ouderenbonden, gemeenten en partners zorg/veiligheidsketen aanpak maken om onderwerp bespreekbaar maken	Fase 1 – concretiseren acties
3.6.3	Inhuren extern ondersteuningsbureau voor 1 jaar om impuls te geven aan allianties	Fase 2 – uitvoering acties
3.7 Ondersteuning regio’s		
3.7.1	Ondersteunen regioaanpak	Fase 2 – uitvoering acties
4 INZICHT ALS BASIS		
4.1	Opzetten onderzoeksprogramma onder leiding van een commissie, met als doelen kennissynthese, kennisprogramma, outcome –monitoring	Fase 2 – uitvoering acties
4.2	Monitoring programma	Fase 2 – uitvoering acties

Meer info

Nationaal Programma 'Geweld hoort nergens thuis'

Bezoekadres: Parnassusplein 5, 3511 VX Den Haag

Postadres: Postbus 20350, 2500 EJ Den Haag

www.vng.nl/geweldnergensthuis

info@geweldnergensthuis.nl

Dit is een uitgave van

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ministerie van Justitie en Veiligheid

